

Næringsminister
Jan Christian Vestre

Deres ref:

Vår ref: GL

23.02.2023

Akademikernes innspill til statsbudsjettet 2024 – Nærings- og fiskeridepartementet

Vi står midt i en grønn og digital omstilling av norsk samfunns- og arbeidsliv. For å lykkes med å møte utfordringene og utnytte mulighetene i dette må det satses på kompetanse, forskning og innovasjon. Utvikling av grønnere næringer og nye forretningsmodeller er nødvendig for å møte nye utslippskrav, for å øke produktiviteten, bedre konkurransekraften og sikre arbeidsplasser.

Nye løsninger utvikles i stor grad i samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljøer. Interessen for forskning og utvikling (FoU) i næringslivet er voksende, og nye segmenter i næringslivet ser muligheten i, og verdien av samarbeid med forskningsmiljø. Samtidig bidrar usikkerhet og finansiell risiko til at det er stort behov for risikoavlastning for å utløse potensialet. Staten har viktige roller i omstillingen blant annet å hindre markedssvikt, redusere risiko og bruke anskaffelser til å etterspørre nye miljø- og klimavennlige løsninger i markedet.

Det næringsrettede virkemiddelapparatet skal hjelpe bedrifter som vil skape noe nytt, vokse og skalere og nå internasjonale markeder. Akademikerne er fornøyd med at næringsministeren nå jobber med å utvikle et enklere, mer brukerorientert og grønnere virkemiddelapparat for næringslivet. Samtidig er det viktig at det også bevilges tilstrekkelig med midler til forskning og innovasjon. Aktørene må ha nødvendige ressurser og rammer til å oppfylle sine oppdrag og samlet være en motor for innovasjon, forskning og utvikling.

Akademikerne vil særlig vise til kutt i bevilgningene og forslag til endring av forskrift om vedtekter Forskningsrådet. Akademikerne frykter at de foreslåtte endringene både vil svekke Forskningsrådets uavhengighet og samtidig øke mulighet for sterkere politisk styring av norsk forskning. Disse forslagene må vurderes grundig i gjennomgangen av Forskningsrådets rolle, oppgave og funksjon slik det er varslet i Langtidsplanen

Under følger våre forslag til satsinger for statsbudsjettet for 2024.

Opptappingsplan for forskningsinstituttene

Instituttsektoren er et svært viktig bindeledd mellom næringsliv og forskning. Lav basisfinansiering er i dag et hinder for at instituttene kan ta ut sitt fulle potensial gjennom langsiktig kompetansebygging, faglig utvikling og til å delta i konkurransen om forskningsmidler på like vilkår internasjonalt. Med dagens lave basisbevilgning er det ikke nok rom for at instituttene kan prioritere å følge opp langtidsplanens mål og prioriteringer. Det er derfor nødvendig med en opptappingsplan for å styrke basisfinansieringen opp til 25 prosent for instituttene.

Akademikerne mener at:

- Det må på plass en opptappingsplan for en styrket basisfinansiering av forskningsinstituttene. Basisfinansieringen bør trappes opp til 25 prosent.

Styrk IPN-ordningen

Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) er et treffsikkert tiltak for å utløse private investeringer i forskning og utvikling og bidrar til nyskaping, verdiskaping og bærekraft. Interessen er stor. Forskningsrådet mottok i 2022 søknader for 3,5 milliarder kroner, mens tildelingene var på 820 millioner. Det betyr at mange gode prosjekter i næringslivet blir avvist og dermed ikke realisert. Lav tilslagsprosent kan kjøle interessen for investeringer i FoU.

Tildelingene skjer innenfor tema som hav, energi, muliggjørende teknologier, mat og bioressurser. Trangt nåløyne betyr tapte muligheter for rask omstilling til lavutslippssamfunnet og utvikling av nye bærekraftige markeder og produkter. IPN-prosjektene er viktige for å nå regjeringens ambisjoner om at 2 prosent av FoU skal komme fra næringslivet og for satsingen Grønt industriløft.

Akademikerne mener at:

- IPN-ordningen må forsterkes slik at det kan lyses ut prosjekter i samme omfang som i 2021, dvs. 1,3 milliarder.

Øk forskningskompetansen i næringslivet

Kontinuerlige investeringer i arbeidsstyrkens kompetanse står sentralt for å utnytte Norges vekstpotensial. Å øke forskningskompetansen i næringslivet bedrer muligheten for at virksomhetene selv kan forske, for at de kan ta i bruk ny kunnskap og teknologi, samt at det styrker samspillet mellom næringslivet og academia. Søkningen til nærings-ph.d har vært stor. Langt fra alle som søkte i 2022 fikk innvilget søknad som følge av begrensede budsjетtrammer.

Akademikerne mener at:

- Ordningen med nærings-ph.d. må forsterkes slik at etterspørselen dekkes.

Viderefør Grønn plattform

Det er positivt at regjeringen viderefører Grønn plattform. Erfaringene fra de tidligere utlysingsrundene er at det er mange gode prosjekter, og at det søkes for betydelig mer midler enn hva som er tilgjengelig. Terskelen for å investere i nye teknologier og markeder er høy, og Grønn plattform er et viktig virkemiddel for å utvikle klima- og miljøvennlige løsninger i næringslivet.

For perioden 2023–2025 er det satt av 600 mill. kroner til nye prosjekter. Til sammenligning ble det bevilget 1 mrd. kroner over årene 2020–2022, og i revidert nasjonalbudsjett 2021 ble det bevilget ytterligere 125 mill. kroner.

Akademikerne mener at:

- Satsingen på Grønn plattform må videreføres på samme nivå som forrige programperiode.

Etterlyser opptrappingsplan for Bionova

Bioøkonomien er i en spennende utviklingsfase, og det styrker utviklinger av bio- og sirkulærøkonomien at virkemidlene samles under et tak i Bionova. Det må etableres et sterkt kompetansemiljø i og rundt Bionova og for å sikre økt verdiskaping og nye arbeidsplasser i fastlandsøkonomien må bevilgningen opprettholdes og gradvis trappes opp.

Potensialet for nærings- og industriutvikling innen bioøkonomien er stort. Omsetningen for de tradisjonelle biobaserte næringene i Norge er rundt 350 milliarder kroner. SINTEF anslår at det er mulig med en firedobling i verdiskaping og opp mot flere 90 000 arbeidsplasser mot 2050.

Akademikerne mener at:

- Det må på plass en opptrappingsplan for Bionova i statsbudsjettet for 2024.

Styrk klyngeprogrammene

Klyngene er en infrastruktur som bidrar til næringsutvikling, regional utvikling og eksport. Klyngene tiltrekker seg høy kompetanse og investeringer. Tall fra 2021 viser at bedrifter som er medlem av klynger har høyere verdiskaping, høyere salgsinntekter og flere ansatte sammenliknet med bedrifter som ikke er med i klynger.

I statsbudsjettet for 2022 fikk klyngeprogrammet en betydelig reduksjon i bevilgningene fra Stortinget. Kuttene medførte at nye klynger ikke ble tatt inn i programmet med Arena-status og at modne klynger ikke fikk anledning til å søke på større utviklingsprosjekter. I 2023 ble det foretatt et mindre kutt.

Akademikerne mener at:

- Klyngeprogrammene må styrkes slik at de kommer opp på 2021-nivå over budsjettene til Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Med vennlig hilsen,
Akademikerne

Lise Lyngsnes Randeberg
leder